

rzędu. Zagadnienie prymatu wartości moralnych w kulturze duchowej Polski stanowi ostatni problem poruszany w omawianym wykładzie.

Wykład ten stanowi pozycję godną ze względu na ważność i aktualność omawianych zagadnień, oraz ze względu na wytrawne pióro Autora.

K. W.

GOLIŃSKI ZDZISŁAW KS. DR, *Nauka św. Augustyna o kłamstwie na tle historycznym*. Lublin, Towarzystwo Naukowe K. U. L. 1948, str. VIII+95.

W czasach obecnych, gdy z kłamstwem spotykać się można częściej niż kiedykolwiek, gdy zaistniał fakt, że stosowanie kłamstwa stało się systemem (np. propaganda w państwie hitlerowskim), a w umysłach wielu zrodziło się przekonanie, że jednak kłamstwo w pewnych wypadkach jest dozwolone (np. dla ratowania życia własnego lub bliźnich, względem nieprzyjaciół), szczególnie aktualną jest rozprawa ks. Biskupa.

W rozprawie swej ks. Biskup, przedstawiając pogląd „twórcy doktryny katolickiej teologii moralnej o kłamstwie“ na tle historycznym, wykazał, że św. Augustyn, pierwszy jako teolog, metodą tak spekulatywną jak i praktyczną opracował zagadnienie kłamstwa, „uwzględniając jego pojęcie, rodzaje, ocenę etyczną i aspekty praktyczno życiowe“ (por. str. 87 rozpr.). Jak doniosłe znaczenie posiada nauka św. Augustyna o kłamstwie, wskazuje między innymi następujący fakt: wśród Greków nawet takie umysły jak Sokrates, Platon utrzymywały, że wolno jest posługiwać się kłamstwem w wyjątkowych wypadkach (np. Platon twierdził, że piastujący władzę w państwie mogą okłamywać obywateli, ilekroć tego wymaga dobro ogółu), wśród chrześcijan Klemens Aleksandryjski, Orygenes, św. Jan Chryzostom głosili dozwoloność kłamstwa użytecznego, gdy zaś św. Augustyn postawił i udowodnił, że kłamstwo zawsze jest grzechem, „prawie żaden z moralistów katolickich nie odważył się twierdzić, że kłamstwo jest niekiedy dozwolone“ (str. 85).

Zalety rozprawy ks. Biskupa wnikliwie oceniali O. J [acek] W [orowiecki] (Tygodnik Powszechny, 172/1948/10 z dn. 4.VII.1948) i O. Witold Czaplński (Homo Dei 4/1948/504), podnosząc jej treściwość, logiczność, wyczerpanie zagadnień, oraz jej ciekawość i wartość praktyczną. Bez wątpienia każdy, kto zainteresuje się rozprawą omawianą, odczuje to, co O. Jacek Worowiecki wyraził słowami, kończąc swą recenzję: „Wdzięczni jesteśmy Ks. Biskupowi Golińskiemu za opublikowanie tak ciekawej rozprawy, która wiele światła rzuca na to zagadnienie wiecznie aktualne“

K. W.